

สังคมไทยในสมัยต่างๆ

สุขุขทัย

สังคมไทยสมัยใดเป็นสังคมแรกตามหลักฐาน
ประวัติศาสตร์

อรุณรุ่งแห่งความสุข

A.Phatarapol

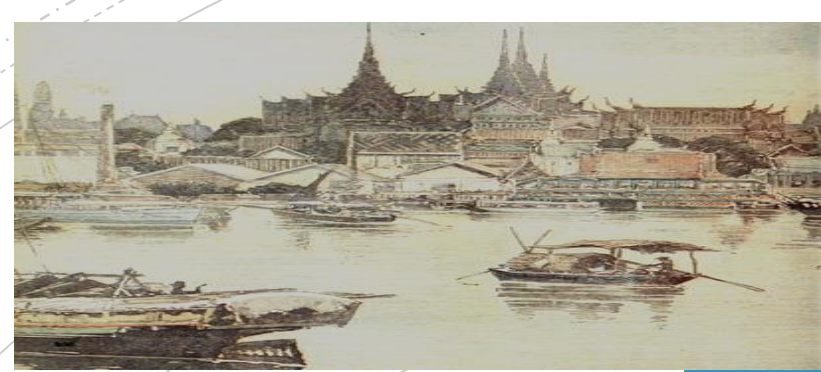
การแบ่งลำดับความสำคัญของหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์เป็น 2 ประเภท คือ

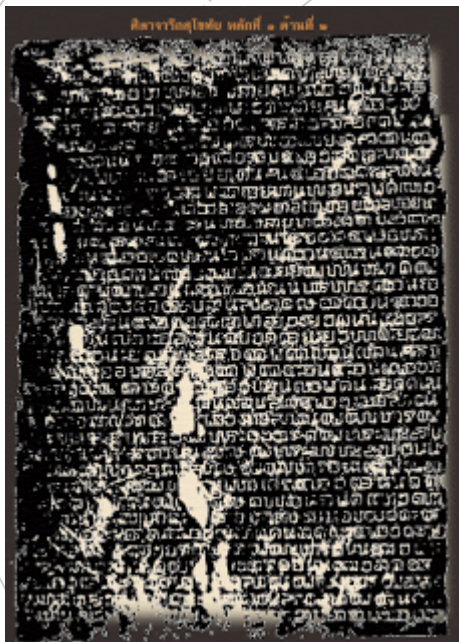
หลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานปฐมภูมิ เป็นหลักฐานที่มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นจริงๆ โดยมีการบันทึกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง หรือผู้ที่รู้เหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง ดังนั้นหลักฐานช่วงต้น จึงเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญและน่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะบันทึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือผู้อยู่ใน

เหตุการณ์บันทึกไว้ เช่น จดหมายเหตุ คำสัมภาษณ์ เอกสารทางราชการ บันทึกความทรงจำ กฎหมาย หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ สไลด์ ทัศนทัศน์ แอบบันทึกเสียง โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ

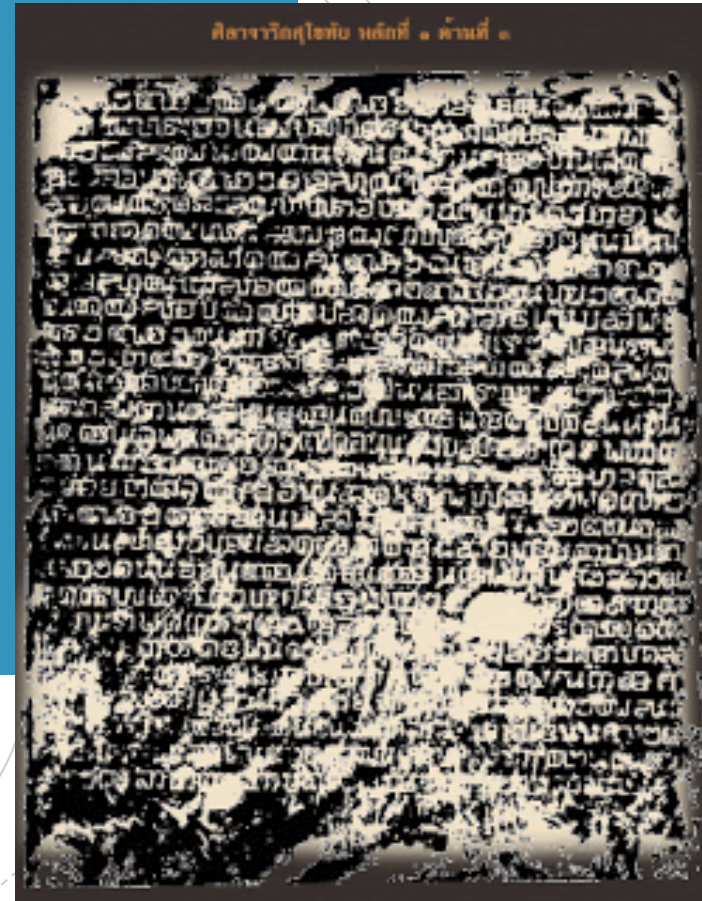
หลักฐานชั้นรองหรือหลักฐานทุติยภูมิ เป็นหลักฐานที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นโดยตรง โดยมีการเรียบเรียงขึ้นภายหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นๆ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของบทความทางวิชาการและหนังสือต่างๆ เช่น พงศาวดาร ตำนาน บันทึกคำบอกเล่า ผลงานทางการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ สำหรับหลักฐานชั้นรองนั้นมีข้อดี คือ มีความสะดวกและง่ายในการศึกษาทำความเข้าใจ เนื่องจากเป็นข้อมูลได้ผ่านการศึกษา ค้นคว้า ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์เหตุการณ์และอธิบายไว้อย่างเป็นระบบ โดยนักประวัติศาสตร์มาแล้ว

หลักฐานทางสังคมไทยในอดีตที่แสดงให้เห็นถึงสังคมไทยในต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ คือสังคมไทยที่กรุงสุโขทัย จากศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือเรียกว่าศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง และที่กรุงศรีอยุธยาจากพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาตลอดจนกฎหมายและเอกสารต่างๆของกรุงศรีอยุธยาและต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ศิลาจารึกหลักที่ 1 : พ่อขุนรามคำแหง

กล่าวถึงสภาพบ้านเมือง

เหตุการณ์ ขนบธรรมเนียม
ประเพณี ความเป็นอยู่ พระ
ศาสนา การปกครอง ศิลปะและ
วัฒนธรรม รวมทั้งการประดิษฐ์
อักษรไทยขึ้นใน พ.ศ. ๑๘๒๖

- "เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำ
มีปลาในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่
ลู่ทาง เพื่อจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้า
ช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจัดใคร่ค้าเงินค้า
ทองค้าไพร่ฟ้าหน้าใส"
- "คนเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักอวย
ทาน"

“สุโขทัย”

เป็นดินแดนเก่าแก่ยุคแรกของประวัติ ศาสตร์ชาติในการรับรู้
ของคนไทย

ผู้คนสมัยสุโขทัยใช้ชีวิตอยู่
ร่วมกัน อย่างสุขสงบ
ท่ามกลางความแตกต่าง
หลากหลาย ยึดโยงไว้ด้วย
สายใยแห่งศาสนาและ
ความสัมพันธ์ฉันท์เครือ
ญาติ

สังคมสุโขทัย

- สุโขทัยเป็นนครหลวงแห่งแรกของประชาชนเชื้อสายไทย สังคมไทยในยุคนี้มีลักษณะเป็นสังคมเผ่า (**tribal society**) มีความเกี่ยวพันและผูกพันกันอย่างหนาแน่นในสายโลหิต คือสังคมอันประกอบด้วยคนที่อยู่เผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นสังคมที่ไม่ใหญ่โตนัก อยู่ในพื้นที่ไม่กว้างขวาง สามารถติดต่อกันได้สะดวกตลอดเวลา ความแตกต่างทางชนชั้นมีไม่มากนัก
- สังคมไทยในสมัยอดีตมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเพราะพระมหากษัตริย์นั้นทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยมีพระราชอำนาจสิทธิขาดในการปกครอง
- มีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก พระมหากษัตริย์ดูแลทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด

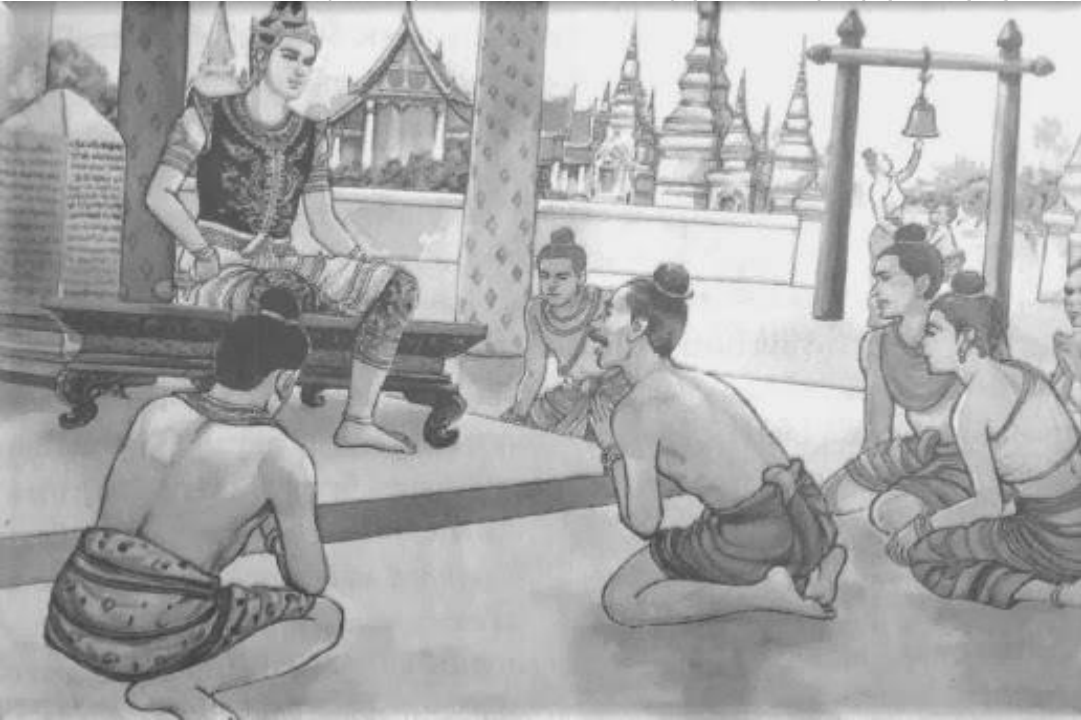
แนวคิดเกี่ยวกับพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์สมัยสุโขทัย

- สิทธิการเป็นพระมหากษัตริย์สืบทอดโดยการสืบสันตติวงศ์ ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงตัวผู้ปกครองแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ยังคงเป็นพระมหากษัตริย์ของชาวพุทธแท้ๆ ไม่มีคตินิยมแบบพราหมณ์เข้ามาปะปน
- พอสิ้นรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงจนถึงรัชกาลกษัตริย์องค์ต่อมา เช่น พระมหาธรรมราชาลิไทย อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์เริ่มเข้ามา กษัตริย์เริ่มเป็นเทพยดา แต่ก็ยังยึดศาสนาพุทธอยู่ จึงเป็นแค่ “ธรรมราชา” ซึ่งเป็นคำในศาสนาพุทธ เหมือนที่ใช้เรียกพระเจ้าอโศก แต่หลังจากนั้นมาเริ่มเป็น “รามธิบดี”

ชนชั้นในสังคมไทย

- กลุ่มคนในสังคมสุโขทัยแบ่งเป็นชนชั้น 3 ชนชั้น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย
  ๑. ชนชั้นปกครอง ได้แก่ กษัตริย์ ราชวงศ์ชั้นสูง ขุนนาง
  ๒. ชนชั้นใต้ปกครอง ได้แก่ ไพร่ ข้า
  ๓. ชนชั้นนักบวชในศาสนา ได้แก่ พระสงฆ์

ชนชั้นในสังคมไทย

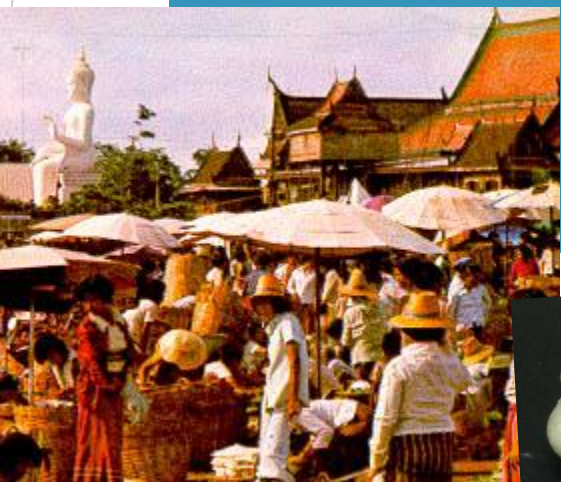
- ส่วนที่ว่า “ไพร่ฟ้า ลูกเจ้าลูกขุนมิแลผิแพกแสกกว้างกัน สอนดูแท้แล้
จึงแล่งความแก่ ขาด้วยชื้อ บ่เข้าผู้สั๊กมักผู้ช่อน” จากข้อความนี้เรารู้
แน่ชัดว่า ไพร่ฟ้าคือคนธรรมดาสามัญหรือพลเมืองทั่วไป
- และชนชั้นสูงคือ “ลูกเจ้าลูกขุนซึ่งได้แก่ชนชั้นสูงหรือผู้มีฐานันดร
ศักดิ์ แต่ชนทั้งสองชั้นนี้มีความเสมอภาคในกฎหมายหรือมีสิทธิเท่า
เทียมกันในสายตาของผู้ครองแผ่นดิน
- “ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้ นั้น ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้าน
กลางเมือง มีถ้อยมีความเจ็บท้องข้องใจ มันจักกล่าวถึงเจ้าเถิงขุนบ่
ไว้ ไปส่นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก
เมื่อถามสวนความแก่มันด้วยชื้อ ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม เห็นได้
ชัดว่า ผู้ที่มีอำนาจปกครองสมัยนั้นสำคัญมาก

ชนชั้นในสังคมไทย

- ลักษณะสังคมไทยในสมัยสุโขทัยแตกต่างกับสังคมอื่นๆ ทั้งไทยและเทศในสมัยเดียวกันอยู่ตรงนี้ พระมหากษัตริย์ทรงคำนึงถึงทุกข์สุขของราษฎร แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์อันมีแต่ความรักความปรารถนาดีต่อคนทั่วไป อย่างไรก็ตามเมื่อสิ้นรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงแล้วอุดมคติกับเจตนารมณ์เดิมอันขึ้นอยู่กับระบบการปกครองแบบบิดากับบุตรเปลี่ยนไป สุโขทัยรับวัฒนธรรมอยุธยามากขึ้นจากการแผ่อิทธิพลขึ้นไปทางเหนือ ซึ่งในที่สุดสุโขทัยก็ต้องตกมาอยู่ใต้อำนาจกรุงศรีอยุธยา

เศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

- อาชีพหลักของ ชาวสุโขทัย คือ เกษตรกรรมได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ ชาวสุโขทัยมีการสร้างระบบชลประทานที่เป็น พื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เนื่องจากสุโขทัยมีปัญหาความแห้งแล้งในฤดูแล้ง เพราะดินเป็นดินปนทราย ทำให้ดินไม่อุ้มน้ำ จึงมีการสร้างเขื่อนดินทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเมือง สุโขทัย เขื่อนดินนี้เรียกว่า สรีดภงส์ หรือ ทำนบพระร่วง เป็นคันดินโบราณ สำหรับเก็บกักน้ำไว้ภายในหุบเขา และ ระบายน้ำเข้าไปใช้ภายในตัวเมือง และ บริเวณใกล้เคียงตัวเมือง นอกจากนี้ภายในตัวเมืองยังมีการขุดสระน้ำที่เรียกว่า ตระพัง เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้สอย
- พืชที่ปลูกมาก คือ ข้าว รองลงมาเป็นผลไม้ เช่น มะม่วง มะขาม มะพร้าว หนามพลู่ เป็นต้น โดยพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มทางแถบเมืองศรีสัชนาลัย ชากังราว สองแคว และนครชุม

ความเชื่อ ศาสนา

- สังคมยุคสุโขทัย ประชาชนมีความเชื่อทั้งเรื่องวิญญาณนิยม (**Animism**) ไสยศาสตร์ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู และพุทธศาสนา ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 3 ว่า "...เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยนี้มีกุฏิวิหารปู้ครุอยู่ มีสรีดพงส์ มีป่าพร้าว ป่าลาบ ป่าม่วง ป่าขาม มีน้ำโคก มีพระขระพุงผี เทพยาดาในเข้านั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ว ไหว้ดีพลีถูก เมืองนี้เที่ยว เมืองนี้ดี ผีไหว้ไม่ดี พลีบ่ถูก ผีในเข้านั้นนับคุ่มบ่เกรง เมืองนี้หาย..."

ประเพณีลอยกระทง เผา เทียน เล่นไฟ

- ไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดว่าเริ่มตั้งแต่เมื่อใด แต่เชื่อว่าประเพณีนี้ได้สืบต่อกันมายาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง เรียกประเพณีลอยกระทงนี้ว่า "พิธีจองเปรียญ" หรือ "การลอยพระประทีป" และมีหลักฐานจากศิลาจารึกหลักที่ 1 กล่าวถึงงานเผาเทียนเล่นไฟว่าเป็นงานรื่นเริงที่ใหญ่ที่สุดของกรุงสุโขทัย

ประเพณี

- “คนสุขุขทัยมักทรงศีล มักโอยทาน” คำที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 2 ซึ่งบ่งบอกถึงวิถีของคนสุขุขทัย ราชธานีแห่งแรกของชนชาติไทย และนั่นจึงเป็นที่มาของงาน “สงกรานต์โอยทาน สงกรานต์ศรีสัชชนาลัย” ประเพณีที่ชาวศรีสัชชนาลัยสืบทอดต่อกันมาในช่วงสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่ของไทย

ประเพณีบวชช้างหาดเสี้ยว
การนำช้างมาร่วมในพิธี
บรรพชาอุปสมบทมาจาก
คติความเชื่อทางพุทธ
ศาสนา

สินค้าของฝาก

ถั่วทอดลอนศิลป์ 200ปี ได้ถูกผลิตขึ้นครั้งแรก ณ ร้านที่มีชื่อว่า “ลอนศิลป์” ใน อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย โดยพี่น้องสามสาว คือ น.ส.จรรยา น.ส.จำรัส และน.ส. บุญทวน ตระกูลมังกร ซึ่งทำขนมถั่วทอดนี้เป็นงานอดิเรกเสริมรายได้ ในยามที่ว่างเว้นจาก งานหลักของร้านลอนศิลป์ คือการเย็บเสื้อผ้า และทำผสมสตรีครูแจ้ว (ประภาศรี ทองปากน้ำ) ในช่วงเวลาที่ยังเด็กอยู่ ก็ได้เข้ามาช่วยคุณป้าทั้งสามท่านทำถั่วทอด และช่วยส่งขนมตามร้านกาแฟอยู่เป็นประจำ ถั่วทอดของร้านลอนศิลป์ เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด เป็นของฝากกันอยู่เป็นประจำ

ขนม
แฉ่ง
รส
119 หมู่ ๑
โทร.

ขนมปัง แม่ติ่ม
แฉ่งประตู่ขาย
รสหอม หวาน อร่อย
119 หมู่ ๑ อ.ก่งไทรลาค จ.สุโขทัย
โทร. (055) 691118
oaun

ขนมปังแฉ่งประตู่ขาย อ.ก่งไทรลาค จ.สุโขทัย

สาขาเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ ม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ขนมปังแม่ติ่ม **สูตรโบราณ ของ ทอาน ชิน อร่อย**
ออกรายการ แจ๋วพารวย ทางช่อง 3
ออกรายการ ตลาดสดนาเมา ทางช่อง 5
ออกรายการ แปลงรังหน่อ ทางช่อง 7
ออกรายการ ทางช่อง 9 Wonderful Thailand
ออกรายการ ทวีถิ่นแดนไทย ทางช่อง ศิวไทย

ทองม้วน กล้วยตาก

ก๋วยเตี๋ยวสุโขทัย

เครื่องสังคโลก

บ้านทองสมสมัย

- เป็นร้านทองร้านแรกที่ถูกกล่าวว่าเป็นผู้ให้กำเนิดรูปแบบทองลายโบราณ หรือ ทองสุโขทัย งานหัตถศิลป์ที่มีความปราณีตงดงามด้วยศิลปะแห่งทองสุโขทัย ศรีสัชนาลัย ที่ยิ่งใหญ่จากอดีตถึงปัจจุบันเป็นต้นแบบของทองสุโขทัยมายาวนานกว่า 80 ปี

มรดกอันล้ำค่า กับประวัติศาสตร์อันยาวนาน

บ้านทองสมสมัย
ผู้ให้กำเนิดทองสุโขทัย

ลักษณะเด่นของเมือง โบราณสมัยสุโขทัย

- คือมีการวางผังเมืองสร้างกำแพงคูเมืองสระน้ำ ถนนทางน้ำและศาสนสถานที่เหมาะสมองค์การ ยูเนสโกได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัยศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชรเป็น “มรดก โลกทางวัฒนธรรม” เมื่อพ.ศ. 2534